

Ohje kiinteistö- ja rakennusalan organisaatioiden luontotiekarttojen laatimiseen

LUONTOTIEKARTTOJEN MÄÄRITTELYN TYÖRYHMÄ

Green Building Council Finland

Siltasaarencatu 8-10, 00530 Helsinki

www.figbc.fi

Sisällysluettelo

JOHDANTO	1
TIEKARTAN LAATIMINEN	4
TAVOITTEIDEN JA TOIMENPITEIDEN ASETTAMINEN	7
TAULUKKO 1: ORGANISAATIOKOHTAISIA ESIMERKKITAVOITTEITA JA -MITTAREITA	9
LISÄTIETOA LUONTOTIEKARTAN LAATIMISEN AVUKSI.....	12

Julkaisijatiedot

Julkaisija:

Green Building Council Finland

Työryhmän kokoonpano:

Leena Oiva	A-Kruunu Oy
Anna Rannisto	CapMan Real Estate Oy
Hanna Malinen	Fira Rakennus Oy
Charlotte Nyholm	Granlund Oy
Julia Brunfeldt	Hartela
Viivi Kettula	Kiilto
Mia Andelin	Ramboll Finland Oy
Anne Kaiser	Saint-Gobain Finland Oy
Reetta Leivo	Senaatti-konserni
Essi Lahti	Sitowise
Laura Eklund	Skanska Oy
Johanna Mero-Petit	Sponda Oy
Lotta Toivonen	SRV Rakennus Oy
Niina Ruuska	Turun kaupunki
Miia Veltheim	VAV-konserni
Heini Hirvonen	WSP Finland Oy
Ella Lahtinen	FIGBC
Iina Turunen	FIGBC

ISBN 978-952-7569-10-8 (verkkojulkaisu)

Johdanto

Tarvitsemme merkittävää muutosta toimintatapaamme mennäksemme kohti kestäväää tulevaisuutta.

Luonnon monimuotoisuus on vahvan talouden perusta. Taloutemme on täysin riippuvainen luonnosta¹. Yritykset, jotka huomioivat luontoriskit ajoissa ja investoivat ennakoivasti luonnon tilan parantamiseen, pystyvät rakentamaan joustavampia ja tulevaisuuden kestäviä arvoketjuja. Luontoa vahvistavat ratkaisut eivät ole pelkästään ympäristötekoja – ne ovat strategisia investointeja taloudelliseen varmuuteen, innovaatioihin ja pitkän aikavälin kannattavuuteen.

Yhä useammat sijoittajat, asiakkaat ja sidosryhmät odottavat yrityksiltä konkreettisia toimia biodiversiteettihaittojen vähentämiseksi. Luontokadon pysäyttäminen on maailmanlaajuinen tavoite, joka vaatii toimia kaikilta aloilta.

Rakennusteollisuus RT:n koostama biodiversiteettitiekartta² osoittaa rakennusalaalla olevan merkittävä vaikutus luontokatoon Suomessa. Tiekartassa on myös tunnistettu keinot, joilla ala voi osallistua luontokadon pysäyttämiseen. Nyt on yritysten vuoro tunnistaa omat olennaiset vaikutuksensa luontoon. Tämän jälkeen niiden on keskeistä

määritellä itselleen tärkeimmät keinot haittojen välttämiseen ja vähentämiseen sekä luonnon elpymisen tukemiseen.

Yhteinen kieli ja mittarit ovat tärkeitä: millaista luontoa tavoittelemme, millä sanoilla kuvaamme asiaa ja miten arvioimme luontotekojen vaikuttavuutta? Tässä ohjeessa esiintyviin luontokäsitteisiin voi tutustua [Rakentamisen luontosanakirjan](#) avulla.

Tämän ohjeen tavoitteena on tukea KIRA-alan organisaatioiden luontotiekarttojen laatimista. Luontotiekartat ovat keskeinen työkalu tavoitteiden asettamiseksi ja luontotoimenpiteiden muotoilemiseksi. Tiekartan avulla toteutus vaiheistetaan, jotta liikkeelle lähdetään oikeista asioista. Tämä ohje selkeyttää KIRA-alan organisaatioille luontotiekartan laatimisen prosessin. Ohjeen tarkoituksena on myös tukea alan organisaatioita tunnistamaan vaikuttavuudeltaan eri tasoiset teot ja määrittelemään oman organisaation luontotyön tavoitetason. Yhteiset, vaikuttavat ja riittävän kattavat toimet mahdollistavat alan negatiivisten luontovaikutusten tehokkaamman vähentämisen.

¹ [The Economics of Biodiversity: The Dasgupta Review](#), 2021

² [Rakennusteollisuuden biodiversiteettitiekartta, 2023](#).

Rakentaminen on taloudellisesti täysin riippuvaista luonnosta

Luonnon monimuotoisuus heikkenee hälyttävää vauhtia niin meillä Suomessa kuin maailmanlaajuisesti. Rakentaminen on merkittävimpiä luontoa kuormittavia aloja sekä paikallisesti että arvoketjujen kautta. Maapallon luonnonvaroista noin 50 % käytetään rakennuksissa ja rakentamisessa, ja rakennussektori tuottaa globaalisti noin 35 % kasvihuonekaasupäästöistä³. Kiinteistö- ja rakennusalan suurimmat luontohaitat aiheutuvat maankäytön muutoksista, luonnonvarojen hyödyntämisestä sekä ilmastopäästöistä. Samaan aikaan alalla on merkittävä mahdollisuus osallistua luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen ja elvyttämiseen sekä ihmisten luontosuhteen vahvistamiseen.

Luontokato synnyttää kiinteistö- ja rakennusosalalle merkittäviä taloudellisia riskejä, sillä toimiala ja sen arvonluonti ovat täysin riippuvaisia luonnosta⁴, kuten raaka-aineiden tuotannosta ja vedestä. Heikentyneet ekosysteemit altistavat toimitusketjut häiriöille, nostavat raaka-aineiden hintoja, heikentävät sen laatua ja vaikeuttavat tulevaisuuden suunnittelua. Ilmastomuutos kiihdyttää luontokatoa heikentämällä ekosysteemien toimintaa ja lisäämällä sään ääri-ilmiöitä kuten rankkasateita, tulvia ja kuivuutta, mikä kasvattaa edelleen riskejä materiaalien saatavuudessa ja rakentamisen logistiikassa.

Päästöjen vähentäminen on alalle edellytys myös siksi, että fyysiset riskit, kuten tulvat ja lisääntyneet sademäärät, voivat vahingoittaa rakennuksia monin tavoin heikentäen niiden arvoa ja käytettävyyttä. Monimuotoinen luonto tukee ilmastomuutokseen sopeutumista esimerkiksi tarjoamalla rakennuksille ja rakenteille suojaa ylläampemmiseltä ja hulevesitulvilta.

Lainsäädäntö asettaa luontotyön riman korkeammalle

Kiristynyt lainsäädäntö, sidosryhmien kasvavat odotukset ja rahoittajien päivittyvät ehdot aiheuttavat sääntely- ja markkinapaineita. Toisaalta se synnyttää myös mahdollisuuksia. Muutoksiin valmistautunut organisaatio selviää toimintaympäristön myllerryksestä liiketoimintakykyisenä.

KIRA-alan toimijoiden on entistä tarkemmin huomioitava luonnon monimuotoisuus osana hankkeiden suunnittelua, rakentamista ja ylläpitoa. EU:n sääntely, kuten ennallistamisasetus, tuo konkreettisia velvoitteita ekosysteemien tilan parantamiseen. Taksonomia-asetus ja muut vastuullisuuden viitekehykset voivat vaikuttaa rahoituksen saatavuuteen ja sen hintaan. Kansallisesti uudistettu luonnonsuojelulaki velvoittaa ottamaan luontoarvot paremmin huomioon lupaprosesseissa ja maankäytön suunnittelussa. Tämä lisää läpinäkyvyyttä, mutta myös vaatii alan toimijoilta uutta osaamista ja yhteistyötä viranomaisten sekä ympäristöasiantuntijoiden kanssa.

³ [Ympäristöministeriö, Rakentamisen kiertotalous](#)

⁴ [World Economic Forum, 2020](#)

Luontotyö tukee kaikkea vastuullisuustyötä ja riskien hallintaa

Luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen kytkeytyy vahvasti muihin vastuullisuusaiheisiin, kuten ilmastotoimiin ja kiertotalouteen. Monilla toimenpiteillä voidaan edistää samanaikaisesti useita kestävyystavoitteita. Esimerkiksi rakennusmateriaalien uudelleenkäyttö vähentää sekä neitseellisten raaka-aineiden tarvetta että syntyvän jätteen määrää. Näin pienennetään sekä toiminnan hiilijalanjälkeä että luontovaikutuksia. Ilmastonmuutoksen hillintää ja luontotoimia tuleekin tarkastella toisiinsa kytkeytyvinä kokonaisuuksina. On kuitenkin hyvä tunnistaa, että luonto- ja ilmastovaikutusten välille voi joissain tapauksissa muodostua ristivetoa. Tämä edellyttää asiantuntemusta vaikutusten suhteuttamisesta ja kokonaisvaikutusten tarkastelusta, esimerkiksi luontojalanjälkilaskennan kautta.

Laadukkaiden viheralueiden ja luonnonmukaisten hulevesiratkaisujen suunnittelu edistää luonnon monimuotoisuutta, lisää kaupunkiympäristöjen resilienssiä ja parantaa asukkaiden hyvinvointia. Paikallisen luonnon huomiointi voi edesauttaa myös rakennushankkeiden sosiaalista hyväksyttävyyttä ja siten niiden etenemistä.

Vaikuttamisen mahdollisuuksista liikkeelle

Luontotiekartan työstämisessä alkuun pääsee tunnistamalla organisaation ydintoiminnan negatiiviset ja positiiviset luontovaikutukset. Samalla voidaan nopeastikin tunnistaa keinoja, joilla myönteisiä vaikutuksia vahvistetaan ja haittoja vähennetään. Näin muodostuu kokonaiskuva siitä, kuinka organisaatio voi vaikuttaa merkittävimmin. Luontotiekartan laadintaa on kuvattu tarkemmin seuraavilla sivuilla.

Huomioi nämä luontotiekartan laatimisessa

- **Luotettavan ja läpinäkyvän luontotiedon käyttäminen.** *Tarkkaa tuotetasoista tietoa luontovaikutuksista on vielä heikosti saatavilla, ja luontotieto perustuu vielä pitkälti geneeriseen tietoon, kuten kansainvälisiin tietokantoihin. Tuotevalmistajilta kaivataankin tulevana vuosina tarkempaa, tuotekohtaista tietoa.*
- **Tutkittuun tietoon pohjaaminen.** *Vaikutukset tulee osoittaa faktoilla, ei mielikuvilla. Täydellisiä mittareita tai lähtötietoja ei kuitenkaan tarvitse odottaa – tärkeintä on aloittaa siitä, minkä jo nykytiedon valossa voimme todeta kaipaavan toimenpiteitä.*
- **Olennaisiin toimenpiteisiin keskittyminen.** *Tarkoituksena on tunnistaa keskeisimmät vaikutukset sekä kohdentaa toimenpiteet ja resurssit niihin. Olennaisiin toimenpiteisiin keskittymällä voidaan vaikuttavimmin vähentää negatiivisia vaikutuksia ja lisätä hyötyjä niin paikallisesti kuin arvoketjussa.*
- **Sidosryhmien riittävä osallistaminen.** *Merkittävät muutokset vaativat yhteistyötä arvoketjussa, joten sidosryhmiä kannattaa osallistaa tiekartan laatimiseen hyvissä ajoin.*
- **Realistiset tavoitteet ja mittarit.** *Hyvät tavoitteet liittyvät selkeästi organisaation omaan toimintaan ja ovat sellaisia, joihin sillä on aito vaikutusmahdollisuus. Hyvin valitut mittarit ohjaavat toimintaa oikeaan suuntaan ja tekevät edistymisestä seurattavaa ja läpinäkyvää.*

Tiekartan laatiminen

Luontotiekartta on strateginen ja operatiivinen työkalu, joka ohjaa organisaatiota kohti luontoposiitiivisuutta. Luontotiekartan avulla organisaatio voi suunnitella, toteuttaa ja seurata luontoon liittyviä tavoitteitaan ja toimenpiteitään. Sen laatiminen edellyttää systemaattista ja iteratiivista lähestymistapaa, jossa huomioidaan organisaation olennaiset luontovaikutukset, asetetaan tavoitteet ja mittarit, vastuutetaan tehtävät sekä varmistetaan jatkuva seuranta. Alla kuvataan luontotiekarttaprosessin keskeiset vaiheet ja niiden sisältö. On tärkeä huomioida, että prosessin voi tehdä kevyemmin tai syväluotaavammin. Tausta-aineistona kannattaa hyödyntää olemassa olevia materiaaleja, kuten RT:n biodiversiteettitiekarttaa⁵.

Kuva 1. Luontotiekartan laatimisen vaiheet. Luontotiekartta on iteratiivinen jatkuvan kehityksen työkalu, jonka tavoitteita ja toimenpiteitä on kehittävä ja tarkentaa vuosittain.

1. Olennaisuuden ja vaikutusten määrittely

Ensimmäinen askel on tunnistaa, mitkä ovat organisaation suorat ja epäsuorat luontovaikutukset ja riippuvuudet. Tätä kautta ymmärretään, mitkä luontoon liittyvät tekijät ovat organisaatiolle olennaisia. Monet organisaatiot ovat tehneet toiminnastaan kaksoisolennaisuusanalyysin, jossa luontotyön painoarvo suhteessa muuhun vastuullisuustyöhön on määritelty. Olennaisuusanalyysin ja yleisesti tunnettujen luontotyön viitekehysten hyödyntäminen auttaa organisaatiota viestimään uskottavasti ja välttämään viherpesua.

Luontotyön olennaisuusanalyysi (Nature Materiality Assessment):

Selvitetään koko arvoketjun osalta, mitkä luontoon liittyvät riskit ja mahdollisuudet vaikuttavat organisaation toimintaan ja sidosryhmiin.

Luontovaikutusten ja -riskien arviointi (Impact Assessment):

Arvioidaan oman toiminnan suorat ja epäsuorat vaikutukset ekosysteemeihin sekä riskit, jotka voivat syntyä luonnon monimuotoisuuden heikkenemisestä. Arvioinnissa voi käyttää apuna RT:n biodiversiteettitiekarttaa varten tutkittuja alan luontovaikutuksia ja -riippuvuuksia (s. 52 ja 54)⁶ sekä luontojalanjäljen laskentaa. Lue lisää luontojalanjälkilaskennasta luvusta Lisätietoa luontotiekartan laatimisen avuksi.

⁵ [Rakennusteollisuuden biodiversiteettitiekartta, 2023.](#)

⁶ [Rakennusteollisuuden biodiversiteettitiekartta, 2023.](#)

2. Tilannekuvan muodostaminen ja lähtötason arviointi

Tiekartan pohjaksi tarvitaan selkeä kuva organisaation nykyisistä toimintatavoista. Lähtötason arviointi auttaa ymmärtämään, missä asioissa ollaan jo oikealla tiellä ja missä tarvitaan muutoksia tai uusia toimintatapoja. Näin voidaan asettaa realistiset ja vaikuttavat tavoitteet sekä seurata edistymistä luotettavasti tulevaisuudessa.

- **Lähtötason arviointi (Baseline Assessment):** Kerätään tietoa organisaation nykyisistä käytännöistä.
- **Gap-analyysi:** Verrataan nykytilaa vaikutus- ja riskiarvioon, ja tunnistetaan kehityskohteet. Tämä vaihe auttaa priorisoimaan toimenpiteet.

3. Tavoitteiden ja aikataulun asettaminen

Selkeät tavoitteet ja realistinen aikataulu ohjaavat tiekartan toteutusta. Lue tarkemmin tavoitteiden asettamisesta luvusta *Tavoitteiden ja toimenpiteiden asettaminen*, jonne on koottu myös esimerkkejä KIRA-alan organisaatioiden luontotavoitteista ja -mittareista.

- **Tavoitteiden tarkastaminen suhteessa sääntelyyn:** Tavoitteiden tulee täyttää ja mielellään ylittää kansallisen ja EU-sääntelyn vähimmäisvaatimukset, kuten kestävyysraportointidirektiivin (CSRD) ja ennallistamisasetuksen sekä sen kansallisen toimeenpanosuunnitelman vaatimukset.
- Tavoitteita voi olla hyödyllistä peilata myös suhteessa **kansainvälisiin sitoumuksiin ja viitekehyksiin** (esim. Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework, TNFD, SBTN). Katso lisää luvusta *Lisätietoa luontotiekartan laatimisen avuksi*.

4. Toimenpiteiden määrittely ja priorisointi

Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää konkreettisia toimenpiteitä ja niiden selkeää vastuutusta. Toimenpiteitä voidaan määritellä sekä lyhyelle että pitkälle aikavälille, vaiheistaa suhteessa toisiinsa tai asettaa tavoitteet kunnianhimon tasoltaan nousevaan järjestykseen. On tärkeää välttää resurssien haaskaamista tehottomiin tai epämääräisiin toimenpiteisiin.

- **Haittojen lievennyshierarkia:** Vältä – Minimoi – Ennallista – Kompensoi. Tämä periaate varmistaa, että luontohaittoja lähestytään oikeassa järjestyksessä: tärkeintä on välttää haitan aiheuttaminen, vasta sitten vähentää siitä johtuvia vaikutuksia. Lievennyshierarkiaa kannattaa hyödyntää tiekartan toimenpiteiden suunnittelussa. Tutustu [lievennyshierarkiaan FIGBC:n sivuilla](#).
- **Konkreettiset toimet:** Toimenpiteissä tulee näkyä sekä arvoketjun ja hankintojen ohjaaminen globaalin luontokadon kääntämiseksi että paikalliset toimenpiteet paikallisen luonnon parantamiseksi ja sopeutumisen lisäämiseksi.

On tärkeää tunnistaa, että luonnon monimuotoisuuden tukemiseen liittyvä toimintaympäristö on voimakkaassa murroksessa. Esimerkiksi luonnonarvomarkkinat ovat kehittymässä, joten kaikkia ratkaisuja ei vielä ole löydetty. Luontopohjaisten ratkaisujen (nature-based solutions) kehitys ja investoinnit sekä EU:ssa että kansallisella tasolla etenevät vauhdilla. Organisaatiot voivat hakea kehitystyöhön eri tahoilta investointitukea yksin tai yhteistyökumppaneiden kanssa.

5. Sidosryhmien osallistaminen ja viestintä

Onnistunut luontotiekarttatyö edellyttää laajaa yhteistyötä. Ulkoisten sidosryhmien ja oman henkilöstön osalta on tunnistettava keskeiset toimijat niin riskienhallinnan kuin mahdollisuuksienkin kannalta. Johdon sitoutuminen edesauttaa onnistumista merkittävästi. Sidosryhmiä on hyvä osallistaa, sillä se tuo esiin uusia näkökulmia ja kehitysideoita.

- **Sidosryhmien sitouttaminen ja valmennus:** Sidosryhmien sitouttaminen ja esimerkiksi henkilöstön osaamisen kehittäminen ovat onnistumisen edellytyksiä.
- **Viestintä:** Luontotyön tavoitteista ja toimenpiteistä viestiminen lisää ymmärrystä, sitoutumista ja läpinäkyvyyttä organisaation sisällä ja sidosryhmien keskuudessa.

6. Seuranta ja raportointi

Tiekartta ei ole staattinen dokumentti, vaan iteratiivinen jatkuvan kehityksen työkalu. On suositeltavaa tarkistaa luontotiekartan tavoitteet ja toimenpiteet vähintään vuosittain. Tulevien vuosien välitavoitteita ja toimenpiteitä tarkennettaessa on myös hyvä tarkistaa, että ne on vastuutettu oikeille tahoille.

- **Indikaattorien valinta:** Määritellään mittarit, joilla seurataan edistymistä (esim. luontojalanjälki, ennallistettujen alueiden määrä).
- **Seuranta ja raportointi:** Raportointi tukee läpinäkyvyyttä ja mahdollistaa kehityskohteiden tunnistamisen sekä tavoitteiden ja toimenpiteiden tarkistamisen.

Luontokadon ajurit toiminnan tarkastelun viitekehyksenä

Kiinteistö- ja rakennusalan suurimmat negatiiviset vaikutukset aiheutuvat maankäytöstä, ilmastopäästöistä sekä luonnonvarojen hyödyntämisestä. Organisaatio voi hahmotella luontotavoitteitaan, -toimenpiteitään ja -mittareitaan ajurikohtaisesti.

***Maan- ja merten käytön muutos** tarkoittaa luonnon elinympäristöjen muuttamista toiseen käyttömuotoon, kuten kaupunkialueiden laajentumista tai infrastruktuurin rakentamista. Ekosysteemejä häviää, yhteydet katkeavat ja lajien elintilat pienenevät.*

***Ilmastonmuutos** muuttaa keskimääräisiä lämpötiloja ja sademääriä. Lisäksi sään ääri-ilmiöiden esiintymisen todennäköisyys lisääntyy (esim. myrskyt, tulvat, pitkät kuivat hellejaksot).*

***Luonnonvarojen suora hyödyntäminen** tarkoittaa elollisten tai elottomien luonnonvarojen hyödyntämistä suoraan sellaisenaan tai tuotteiksi jalostettuna. Esimerkiksi intensiivinen metsänhakkuutoiminta ja kiviaineksen louhinta kuuluvat tähän kategoriaan.*

*Lisäksi luontokatoa aiheuttavat **saasteiden leviäminen** ympäristöön sekä haitallisten **vieraslajien leviäminen**.*

IBPES, 2019. The global assessment report on biodiversity and ecosystem services - Summary for Policymakers

Tavoitteiden ja toimenpiteiden asettaminen

Tiekartassa asetettavien luontotavoitteiden tulee kytkeytyä organisaation toimintaan, olla vaikuttavia, mitattavia sekä perustua sen kannalta olennaisiin luontovaikutuksiin ja -riippuvuuksiin. Tavoitteiden tulee ohjata organisaation toimintaa kohti haitallisten luontovaikutusten vähentämistä, luonnon monimuotoisuuden vahvistamista ja parhaimmillaan kohti luontopositiivisuutta.

Tavoitteiden kunnianhimon taso riippuu siitä, millainen organisaatio on kyseessä ja miten se asemoi itsensä kestävän kehityksen näkökulmasta. Tavoiteltavan tason voi suhteuttaa organisaation lähtökohtiin, resursseihin ja strategiaan tavoitteisiin. Osa organisaatioista keskittyy täyttämään minimitason vaatimukset, kun taas toiset tavoittelevat erityisen vaikuttavia toimia ja jopa alan edelläkävijyyttä. Resurssien salliessa on hyvä alkaa toteuttaa heti olennaisimpia ja vaikuttavimpia toimenpiteitä. Joillekin organisaatiolle voi kuitenkin olla hyödyllistä lähteä liikkeelle helpommista tai nopeammin omaksuttavista toimenpiteistä (ns. ”matalalla roikkuvat hedelmät”), jolloin toimenpiteiden vaativuutta voidaan asteittain nostaa tiekartan aikajanan mukaisesti.

Hyvässä tiekartassa tavoitteet ja toimenpiteet ovat selkeästi aikataulutettuja ja vaiheistettuja

Tavoitteiden tulee olla vaikuttavia, mitattavia ja toteuttamiskelpoisia, ja niiden edistymistä on voitava seurata ajan kuluessa. Tavoitteet voivat

sisältää sekä pitkän aikavälin päämäärän (esimerkiksi vuosi 2030 tai 2050) että lyhyemmän aikavälin välitavoitteita, jotka tukevat johdonmukaista etenemistä ja mahdollistavat toimien arvioinnin ja tarvittaessa korjaamisen. Aikataulutus konkretisoi tiekartan ja ohjaa organisaation resursseja ja päätöksentekoa kohti tavoiteltua muutosta. Mittareiden valinnassa on huomioitava, että luontotavoitteet voivat olla sekä laadullisia että numeerisia. Laadullisten mittareiden seuraaminen ja yhdenmukainen tulkinta edellyttää erityisen huolellista muotoilua.

Luontotavoitteiden asettaminen vaatii monialaista yhteistyötä organisaation sisällä, jotta tavoitteet ovat sekä vaikuttavia että käytännössä toteutettavissa. Prosessiin kannattaa osallistaa vähintään organisaation johto ja vastuullisuustiimi, ja tarvittaessa myös eri liiketoimintayksiköitä, operatiivisia toimijoita sekä esimerkiksi hankinta- tai kiinteistövastuullisia, jos tavoitteet liittyvät konkreettisesti näihin toimintoihin tai toimitusketjuun. Osallistaminen tavoitteiden asetantavaiheessa sitouttaa toimijoita, auttaa tunnistamaan keskeisiä näkökulmia ja mahdollistaa jatkossa tavoitteiden toteuttamisen. Mitä kunnianhimoisemmista tavoitteista on kyse, sitä tärkeämpää on asettaa ne yhdessä.

Ylätasolla tavoitteet ja toimenpiteet voivat käytännössä liittyä:

- Paikallisten negatiivisten luontovaikutusten vähentämiseen tai paikallisten positiivisten luontovaikutusten lisäämiseen ja luonnon ennallistamiseen:
 - Hankkeiden luontovaikutusten arviointi ja asiantuntijoiden (ekologi, biologi) suositusten huomiointi suunnittelussa, rakentamisessa ja kunnossapidossa.
 - Olemassa olevan siniviherrakenteen (puut, pensaat, veden kulkureitit) säilyttäminen. Arvokkaiden luontokohteiden suojaaminen työmaalla.
 - Tonttien luonnon tilan parantaminen vahvistamalla niiden luontoarvoja.
- Arvoketjun luontovaikutusten tunnistamiseen ja hallintaan ja neitseellisten raaka-aineiden käytön vähentämiseen:
 - Vähähiilisten ja kierrätettyjen tuotteiden hyödyntäminen materiaalivalinnoissa.
 - Hankkeessa käytettävien materiaalien alkuperän ja luontovaikutusten selvittäminen.
 - Materiaalivalintojen ja hankintojen ohjaaminen luontovaikutusten perusteella.
- Osaamisen lisäämiseen ja toimintatapojen muuttamiseen organisaatiossa ja arvoketjussa:
 - Lieventämishierarkian integrointi (vältä – minimoi – ennallista – kompensoi) osaksi projekteja ja hankkeiden suunnittelua.

Tämän ohjeen taulukossa 1 esitetään konkreettisia esimerkkejä mahdollisista tavoitteista ja numeerisista mittareista eri toimijoille. Taulukon tavoitteet on muotoiltu luontotiekarttojen valmistelun näkökulmasta organisaatiokohtaiseksi, mutta tavoitteita voidaan soveltaa myös hanketason tavoitteina. Tiekartan tavoitteita, toimenpiteitä ja mittareita hahmotellessa on hyvä tutustua myös esimerkiksi RT:n biodiversiteettitiekarttaan, erityisesti lukuihin 2.5 ja 3. Huomaa, että ilmastonmuutos on yksi luontokadon ajureista, mutta ilmastonmuutoksen hillintään linkittyviä tavoitteita ja mittareita ei ole sisällytetty taulukkoon.

Tiekarttaan sisällytettävien luontotavoitteiden tulee kytkeytyä organisaation toimintaan, olla vaikuttavia ja mitattavia

Tavoitteita valitessa keskity näihin:

- *Millä tavoin organisaation nykyinen toiminta vaikuttaa luontoon? Mitkä ovat organisaation keskeisimmät luontovaikutukset ja -riippuvuudet?*
- *Mihin konkreettisiin toimintaprosesseihin tai liiketoiminta-alueisiin luontotavoitteet tulisi kytkeä, jotta ne ovat aidosti vaikuttavia?*
- *Miten tavoitteiden toteutumista mitataan luotettavasti ja objektiivisesti?*
- *Mikä on riittävän kunnianhimoinen taso tavoitteille, mutta kuitenkin saavutettavissa organisaation lähtötilanteesta käsin?*

Taulukko 1: Organisaatiokohtaisia esimerkkিতavoitteita ja -mittareita

Vaaleanvihreällä merkityt tavoitteet soveltuvat kaikille toimijoille organisaation lähtötasosta riippumatta. Pääpaino oman toiminnan paikallisten negatiivisten vaikutusten vähentämisessä. Näistä on helpoin lähteä liikkeelle, mutta vaikuttavuus yleensä suhteellisen pientä.

Tummemmalla vihreällä merkittyjen tavoitteiden vaikuttavuus on suurempi. Pääpaino on paikallisissa negatiivisissa ja positiivissa luontovaikutuksissa, mutta myös arvoketjun toimintaan liittyviä toimenpiteitä on mukana.

Tummanvihreällä merkittyjen tavoitteiden vaikuttavuus on suurin. Näiden tavoitteiden avulla organisaatio pääsee kohti luontoposiitivisuutta arvoketju ja paikalliset vaikutukset huomioiden.

Vaativuus- taso	Organisaatiokohtaisia esimerkkিতavoitteita ja -mittareita	Rakennut- tajat	Infra- hankkeiden tilaajat	Kunnat & muut julkiset toimijat	Kiinteistö- sijoittajat	Rakennus- liikkeet	Materiaali- valmistajat	Suunnittelijat ja muut asiantuntijat
Osaaminen, päätöksenteko ja prosessit								
	Oman organisaation (sis. johto) sitouttaminen määritettyyn tavoitetasoon.	X	X	X	X	X	X	X
	Jokaisessa hankkeessa (X % hankkeista) on asetettu luontoon liittyvät vaatimukset suunnittelulle ja toteutukselle (esim. lisäpisteitä luontopohjaisista ratkaisuista).	X	X	X	X	X		X
	X % tonttikilpailuista on luontoon liittyviä vaatimuksia.			X				
	Luonto-osaamisen kasvattaminen omassa organisaatiossa ja arvoketjussa (mittarina esim. määrälliset tavoitteet koulutuksille, webinaareille, sidosryhmäkeskusteluille yms.).	X	X	X	X	X	X	X
	Luontovaikutusten lieventämishierarkia ja luontovaikutusten huomiointi integroidaan organisaation toimintajärjestelmään (vaiheistus ja mittarit organisaation toimintajärjestelmän mukaan).	X	X	X	X	X	X	X
Paikalliset luontovaikutukset								
	Jokaisessa hankkeessa (tai X % hankkeista) määritellään alueen rakennetun ympäristön luontotyytit ohjaamaan kaavoitusta, rakentamista ja kunnossapitoa.	X	X	X		X		X
	Jokaisessa hankkeessa (tai X % hankkeista) laaditaan vieraslajien hallinta- ja torjuntasuunnitelma lähialueet huomioiden.	X	X	X	X	X		
	Jokaisessa hankkeessa (tai X % hankkeista) toteutetaan/ehdotetaan min. X kpl haitallisia luontovaikutuksia vähentävää toimenpidettä.	X	X	X	X	X		X
	Jokaisessa hankkeessa (tai X % hankkeista) toteutetaan/ehdotetaan min. X kpl luontoarvoja vahvistavaa toimenpidettä.	X	X	X	X	X		X

Vaativuus- taso	Organisaatiokohtaisia esimerkkিতavoitteita ja -mittareita	Rakennut- tajat	Infra- hankkeiden tilaajat	Kunnat & muut julkiset toimijat	Kiinteistö- sijoittajat	Rakennus- liikkeet	Materiaali- valmistajat	Suunnittelijat ja muut asiantuntijat
	Jokaisessa hankkeessa (tai X % hankkeista) minimoidaan puiden kaataminen tontilla rakentamisen vuoksi.	X	X	X		X		X
	Laaditaan kaikille (tai X %) tehdasalueille ja omassa hallinnassa oleville raaka-aineidenottoalueille ennallistamis- ja hoitosuunnitelmat.			X			X	
	Jokaisella (X %) tehdasalueella ja omassa hallinnassa olevilla raaka-aineidenottoalueilla tehdään min. X kpl luontohaittoja minimoivia ja luontoa vahvistavia vaatimustasoon nähden lisäisiä toimenpiteitä.			X			X	
	Maanhankinta (tai X % maanhankinnasta) on linjassa EU-taksonomian kriteerien kanssa ja tukee EU-taksonomian mukaista rakentamista.	X			X	X		
	Kaavoitus tai min. X % kaavoituksesta on linjassa EU-taksonomian kriteerien kanssa ja tukee EU-taksonomian mukaista rakentamista.			X				
	Jokaisessa hankkeessa (tai X % hankkeista) luontoselvitys ja luontoasiantuntijan (ekologi, biologi ym.) suositukset huomioidaan suunnittelussa. Selvitys sisältää mahdollisten ekologisten käytävien tunnistamisen ja vahvistamisedotukset sekä ennallistamisalueet.	X	X	X	X	X		X
	Jokaisessa hankkeessa (tai X % hankkeista) X % tontista on jätetty rakentamisen ulkopuolelle.	X		X	X	X		X
	Jokaisessa hankkeessa (tai X % hankkeista) asetetaan lähtötilanteen huomioiva paikallisiin luontovaikutuksiin linkittyviä numeerisia tavoitteita. Esimerkiksi:	X	X	X	X	X		X
	- Biodiversity metric (esim. max. X % heikennys tai Biodiversity Net Gain eli min. X % parannus).	X	X	X	X	X		X
	- Viherkerroin/vihertehokkuusluku (min. X % parempi kuin kunnan määrittämä vähimmäistaso. Hyvä tavoite voi olla esim. kaksinkertainen vähimmäistasoon verrattuna.)	X		X	X	X		X
	- Luonnontilaan jätettävä pinta-ala/% tontista (myös pientaloalueilla).	X	X	X	X	X		X
	- Luontoarvoja vahvistava pinta-ala/% tontista ympäröivän ympäristön mukaisesti.	X	X	X	X	X		X
	Jokaisessa kaavahankkeessa (tai X % hankkeista) vähennetään viheralueiden pirstoutumista ja vahvistetaan ekologisia verkostoja.	X		X				X
	Portfoliotasolla kokonaisheikentymättömyys- tai nettoposiitiivisuustavoite paikalliset vaikutukset huomioiden.	X	X	X	X			

Vaativuus- taso		Rakennut- tajat	Infra- hankkeiden tilaajat	Kunnat & muut julkiset toimijat	Kiinteistö- sijoittajat	Rakennus- liikkeet	Materiaali- valmistajat	Suunnittelijat ja muut asiantuntijat
	Organisaatiokohtaisia esimerkkিতavoitteita ja -mittareita							
	Jokaisessa hankkeessa (tai X % hankkeista) hankekohtainen ekologinen kompensointi, mikäli luontoarvoja heikennetään.	X	X	X	X			
	Arvoketjun vaikutukset							
	Tavoitteet tuotteiden kierrätysraaka-aineosuuden (%) lisäämiseksi.	X	X	X	X	X	X	X
	Kaikissa tuotteissa (tai X % tuotteista) luovutaan erityistä huolta aiheuttavien ja muiden luonnolle haitallisten aineiden käytöstä.						X	X
	Luontovaikutukset otetaan mukaan hankintojen kriteereihin sekä toimittaja-arviointeihin ja -auditointeihin.	X	X	X		X	X	X
	Kaikissa hankkeissa (tai X % hankkeista) asetetaan EU-taksonomian kiertotalouskriteerien mukaiset hankekohtaiset rajat neitseellisten raaka-aineiden käytölle kilomäärällisesti suurimmissa materiaaliluokissa (esim. kiviaines max. X %, kipsi X % jne.).	X	X	X	X	X		X
	Kaikissa hankkeissa (tai X % hankkeista) selvitetään raaka-aineiden ja materiaalien alkuperämaat keskeisimpien (X kpl) materiaalikategorioiden osalta sekä huomioidaan luontovaikutukset materiaalivalinnoissa ja hankintojen alkuperämaissa.	X	X	X	X	X		X
	Kaikille hankkeille/tuotteille/koko organisaatiolle (tai X % hankkeista tai tuotteista) toteutetaan luontojalanjälkilaskenta. Lisäksi tunnistetaan toimet, joilla luontovaikutuksia pienennetään.	X	X	X	X	X	X	X
	Kaikissa hankkeissa (tai X % hankkeista) suunnittelun keskiössä arvoketjun luontovaikutusten välttäminen ja vähentäminen (mm. pitkäikäisyys, korjattavuus, ylläpito, muuntojoustavuus, uudelleenkäyttö, kierrätetyistä raaka-aineista valmistetut vähähiiliset tuotteet, alkuperämaihin vaikuttaminen).	X	X	X	X	X		X
	Portfoliotasolla kokonaisheikentymättömyys- tai nettopositiivisuustavoite paikalliset ja arvoketjun vaikutukset huomioiden.	X	X	X	X			

Lisätietoa luontotiekartan laatimisen avuksi

Sitoumukset ja muut työkalut tukevat luontotyön tavoitteenasetantaa ja seurantaan tarjoamalla **mittareita ja indikaattoreita**, joiden avulla voidaan arvioida tavoitteiden toteutumista. Ne myös mahdollistavat **vertailtavuuden** eri organisaatioiden ja hankkeiden välillä, ja tukevat **raportointia**. Näiden avulla luontotyö kytkeytyy osaksi strategista johtamista ja vastuullisuusraportointia.

Kunming–Montreal Global Biodiversity Framework (GBF) on vuonna 2022 hyväksytty maailmanlaajuinen sopimus luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi vuoteen 2030 mennessä. Sen tavoitteena on pysäyttää ja kääntää luonnon köyhtyminen; varmistaa, että ihmiset ja talous toimivat luonnon kantokyvyn rajoissa; edistää luontopositiivista kehitystä, jossa luonto alkaa jälleen vahvistua. Kehyksessä on 4 pitkän aikavälin tavoitetta ja 23 konkreettista 2030-toimenpidettä, kuten suojella vähintään 30 % maapallon maa- ja merialueista, ohjata rahoitusta luontomyönteisiin toimiin, ja lisätä yritysten ja rahoituslaitosten vastuuta luontovaikutuksistaan. Lue lisää [YM:n sivuilta](#).

Science Based Targets for Nature (SBTN) ja **Taskforce on Nature-related Financial Disclosures (TNFD)** ovat kansainvälisiä aloitteita, jotka tarjoavat viitekehyksiä luontotavoitteiden määrittelyyn ja raportointiin:

- **SBTN** auttaa organisaatioita asettamaan tieteeseen perustuvia tavoitteita luonnon suojelemiseksi ja ennallistamiseksi. Se tarjoaa vaiheistetun ohjeistuksen, jonka avulla voidaan tunnistaa merkittävimmät luontovaikutukset ja määrittää niihin liittyvät tavoitteet. Lue lisää SBTN:stä yritysvastuuverkosto [FIBS:in sivuilta](#).
- **TNFD** keskittyy luontoon liittyvien taloudellisten riskien ja mahdollisuuksien tunnistamiseen ja raportointiin. Se tukee organisaatioita luontovaikutusten ja -riippuvuuksien arvioinnissa, mikä on keskeistä strategisten luontotavoitteiden asettamisessa. Lue lisää TNFD:stä [Sitran sivuilta](#).

Suomessa esimerkiksi yritysvastuuverkosto FIBS auttaa organisaatioita SBTN- ja TNFD-viitekehysten soveltamisessa.

Kestävyysraportointidirektiivi (CSRD) velvoittaa yrityksiä raportoimaan taloudellisten tunnuslukujen lisäksi myös ympäristö-, sosiaalisista ja hallinnollisista vastuullisuustekijöistä, sisältäen luontovaikutukset. **Eurooppalainen raportointistandardi (ESRS)** määrittelee, miten yritysten tulee raportoida CSRD:n vastuullisuustietoja, kuten luontotyötään. **Pienille ja mikroyrityksille suunnattu vapaaehtoinen raportointistandardi (VSME)** mahdollistaa vastuullisuustietojen ja luontotyön näkyväksi tekemisen ilman raskasta raportointijärjestelmää.

EU-taksonomian biodiversiteetin merkittävän edistämisen kriteerit sekä DNSH-kriteerit (Do No Significant Harm) ohjaavat rakentamista vahvistamaan luonnon monimuotoisuutta. Biodiversiteettikriteerit päivittyvät säännöllisesti, ja ajantasaiset vaatimukset löytyvät [EU-komission ohjeistuksesta \(Do no significant harm – Technical Guidance\)](#).

Organisaatioiden sertifiointien ja raportointikehikoiden lisäksi on olemassa joukko työkaluja, jotka tukevat luontotavoitteiden konkretisointia:

- **Biodiversity Net Gain (BNG)** tarjoaa rakennushankkeille laskentamallin, jolla voidaan arvioida ja kompensoida luontohaittoja.
- **Biodiversity Metric** on työkalu, jonka avulla voidaan arvioida hankkeiden vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen. Työkalun tulosten pohjalta voidaan suositella konkreettisia toimia biodiversiteetin säilyttämiseksi tai parantamiseksi.
- **Luontojalanjälkilaskenta** laajentaa perinteistä elinkaariarviointia kattamaan myös luontovaikutukset. Luontojalanjälkilaskentaan on olemassa useita menetelmiä, joista LC-Impact on Suomessa yleisimmin käytetty. Luontotieto perustuu vielä pitkälti geneeriseen tietoon ja kansainvälisiin tietokantoihin, kuten Ecoinvent, mutta lähtötiedot kehittyvät jatkuvasti. Luontojalanjälkilaskennassa voidaan hyödyntää mm. Jyväskylän yliopiston laatimaa kaikille yrityksille [avointa BIOVALENT-tietokantaa](#) luontojalanjäljen laskentaan.
 - Suomen julkisten hankintojen luontojalanjäljestä n. 20 % aiheutuu rakentamis- ja kunnossapitopalveluista⁷.
 - Lopputulos saadaan yksikössä PDF (potentially disappeared fraction of species) tai biodiversiteettiekvivalentti (BDe).

PDF kuvaa sukupuuttoon häviävien lajien määrää tai osuutta, ja se ilmoitetaan erikseen maa-, makeanveden- ja meriekosysteemeille. BDe yhdistää PDF-tulokset eri ekosysteemien lajirikkauden suhteessa.

- **Luontovaikutusten arviointimenetelmät**, esimerkiksi ekosysteemipalvelujen kartoitus tai luontopääoman arviointi, voivat auttaa tunnistamaan organisaation luontoriippuvuudet ja -vaikutukset.
- **Viherkerroin** on kaupunkisuunnittelussa käytettävä laskentamenetelmä, joka auttaa havaitsemaan viherrakenteen määrää ja laatua suhteessa rakennettuun ympäristöön. Kuntien omat viherkerroinlaskurit ohjaavat hyvin olemassa olevan kasvillisuuden säilyttämiseen, ja esimerkiksi suurten puiden säilyttämisestä saa paljon pisteitä. [Alueellinen viherkerroin](#) on paikkatietopohjainen laskentamenetelmä, joka mittaa ja arvioi viheralueiden määrää ja laatua kaupunkialueella, kuten kaupunginosassa tai laajan asemakaavan alueella.
- **Rakennetun ympäristön luontotyyppiluokitus** auttaa hahmottamaan kaupunkiluonnon eri tyyppien merkitystä luonnon monimuotoisuudelle sekä arvioimaan niiden tuottamia ekosysteemipalveluita.
- **Rakennusten ympäristöluokitukset (BREEAM, LEED, WELL, YL, Joutsenmerkki)** sisältävät kriteerejä ja indikaattoreita, jotka ohjaavat rakentamista ja suunnittelua luonnon

⁷ [Ympäristöministeriö, Julkisten hankintojen luontojalanjälki, 2024](#)

monimuotoisuutta ja ekosysteemipalveluja huomioivaan suuntaan.

- [WWF Biodiversity Risk Filter](#) ja [IBAT biodiversity data](#) ovat biodiversiteetin kannalta riskialueiksi tunnistettujen maiden/alueiden listauksia, joita voi hyödyntää materiaalien alkuperään liittyvän biodiversiteettiriskin arvioinnissa.
- **Luontovaikutusten kannalta merkittävimpiä materiaaleja ja tuotteita** on listattu esimerkiksi [KIRAriskDD-hankkeen Riskimateriaali/riskimaa -malliin](#) ja [SBTN-työkalujen riskilistaukseen](#) (HICL, High Impact Commodity List).
- Motivan [hankintaoppaat](#) auttavat huomioimaan luonnon monimuotoisuuden paremmin hankintapäätöksissä.